

1 מותר בקניית ירק. (ואמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן יום
2 כיפורים שחל להיות בחול). מפצעין באגוזים – מותר לשבור
3 קליפות אגוזים כדי להכינם לאכילה, ומפרסין ברימונים – ומותר
4 לתקן את הרימונים לאכילה, מן המנחה ולמעלה – מזמן מנחה
5 קטנה של יום הכיפורים ואילך, מפני ענמת נפש שיש לו בכך, שכן
6 מזמן המנחה ואילך אדם שואף ומצפה לאכילה, ובשמתעסק בתיקון
7 האוכל ואינו אוכל ממנו הרי זה עיניו. והרי שנינו בברייתא זו כרבי
8 יוחנן שאף כשחל יום הכפורים בשבת התירו בו קניית ירק.
9 הגמרא מביאה כיצד נהגו בענין תיקון אוכלים ביום הכפורים: דבי רב
10 יהודה מקנני בריא – בביתו של רב יהודה היו חותכים את עלי
11 הכרוב מן הקלחים שלהם ביום הכפורים להכינם לאכילה. דבי רבה
12 גרדי קארי – בביתו של רבה היו מחתכים דלועים. בין דחוא דהו
13 קא מקרפי – כיון שראה רבה שבני ביתו היו מקדימים לחתוך את
14 הדלועים לפני המנחה, ובכך עשו שלא כדין שהרי לא התירו חכמים
15 קניית ירק ושאר תיקוני אוכלים אלא מן המנחה ולמעלה, אמר להו
16 רבה לבני ביתו, אתא איגרתא ממערבא משמיה דרבי יוחנן דאסיר
17 – הגיעה איגרת מארץ ישראל וכתוב בה בשם רבי יוחנן שאסור
18 לתקן אוכלים ביום הכיפורים אפילו אחרי שהגיעה שעת המנחה.
19 והטעם שרבה אמר להם כך אף על פי שמעולם לא אמר כן רבי יוחנן,
20 משום שאילו היה אוסר להם מעצמו לא היו אנשי ביתו שומעים לו.

הדרן עלך ואלו קשרים

פרק ששה עשר – כל כתבי

23 פרק זה עוסק בנפלה דליקה בשבת, מה מותר להציל מהדליקה
24 ולהיכן, ואלו דברים מותר לעשות שלא תתפשט הדליקה, וכן בדין
25 נכרי וקטן שבאו לכבות בשבת, ומתוך כך הוא דן בסופו, בדין נכרי
26 שעשה מלאכה בשבת האם מותר ליהנות מכך.

משנה

27 משנתנו עוסקת בנפלה דליקה בשבת, שמצילים את כל כתבי
28 הקודש: כל כתבי הקדש, כגון, תורה נביאים וכתובים, מצילין אותן
29 בשבת מפני הדליקה, בין שקורין בהן, כגון נביאים, שמפטירים בהם
30 בשבת בבית הכנסת, ובין שאין קורין בהן בשבת, כגון כתובים, ואף
31 על פי שכתובים בכל לשון טעונים גניזה, ואסור להניחם במקום
32 הפקר. ומפני מה אין קורין בהם בכתובים בשבת, מפני ביטול בית
33 המדרש, שהיו דורשים דרשה בבית המדרש לבעלי בתים ומורים
34 להם הלכות, וטוב שישמענו את הדרשה משיקרא בכתובים.

גמרא

36 הגמרא מביאה מחלוקת האם מותר להציל בשבת כתבי הקודש
37 שכתובים בכל לשון: אימתר – נאמר בבית המדרש, כל כתבי הקודש
38 שהיו כתובים תרגום ו–לשון ארמית) או בכל לשון, רב הונא אמר,
39 אין מצילין אותן בשבת מפני הדליקה. ורב חסדא אמר, מצילין
40 אותן מפני הדליקה.

41 הגמרא מבארת את מחלוקתם: אליבא דמאן דאמר – לפי השיטה
42 שסוברת שכתבי הקודש הכתובים בכל לשון ניתנו לקרות בהן –
43 מותר לקרוא בהם, משום שמותר לכותבם בכל לשון, יכולי עלמא
44 לא פליגי דמצילין – בין רב הונא ובין רב חסדא אינם חולקים
45 שמצילים את כתבי הקודש הכתובים בכל לשון, כי פליגי – אלא לפי
46 איזו שיטה הם חולקים, אליבא דמאן דאמר לא ניתנו לקרות בהן
47 – לפי השיטה הסוברת שאסור לקרוא בכתבי הקודש הכתובים בכל
48 לשון, כיון שאסור לכותבם, רב הונא אמר אין מצילין, דהא ו–כי
49 הרי לא ניתנו לקרות בהן, רב חסדא אמר מצילין, אף שלא ניתנו
50 לקרוא בהם, משום בין כתבי הקדש.

51 הגמרא מקשה על רב הונא ממשנתנו: תנן במשנתנו, כל כתבי
52 הקדש מצילין אותן מפני הדליקה, בין שקורין בהן בין שאין קורין

54 בהן אף על פי שכתובין בכל לשון. מאי לאו – האם אין הפירוש
55 במשנה כך, שקורין בהן, היינו נביאים, ושאין קורין בהן, היינו
56 כתובים, ומהלשון אף על פי שכתובין בכל לשון משמע כפי
57 השיטה הסוברת דלא ניתנו לקרות בהן ושלפי שיטה זו יש חידוש
58 בכך שמצילים אף שכתובים בכל לשון, ונקתני – ושונה המשנה
59 שמצילין, מוכח מכך שאף כתבי הקודש שכתובים בכל לשון ולא
60 ניתנו לקרות בהם, מצילים אותם מפני הדליקה, ותיובתא דרב
61 הונא.

62 הגמרא דוחה את הקושיא על רב הונא, אך קודם לכך היא מקשה
63 אף על רב חסדא: אמר לה רב הונא, ותספרא – וכי סבור אתה לומר
64 שהמשנה אומרת שמצילים את כתבי הקודש אף על פי שכתובים
65 בכל לשון, והלא אימא סיפא – אמור ולמד את הסיפא של המשנה,
66 'טעונין גניזה' – השתא – מעתה יש לתמוה, שאם אצולי מצילין –
67 מותר להציל בשבת כתבי הקודש הכתובים בכל לשון, גניזה מיפעי
68 – האם צריכה המשנה להשמיענו שצריכים גניזה ביום חול. אלא על
69 כרוך שהמשנה לא באה לומר שמצילים אף שכתובים בכל לשון.

70 הגמרא מתרצת את המשנה לפי רב הונא ולפי רב חסדא: אלא רב
71 הונא מתרץ את המשנה לטעמיה ו–לשיתתו) ורב חסדא מתרץ
72 לטעמיה. רב הונא מתרץ לטעמיה, כל כתבי הקודש מצילין מפני
73 הדליקה, בין שקורין בהם, דהיינו נביאים, ובין שאין קורין בהם,
74 דהיינו כתובים, כגון דברים אמורים שמצילין שכתובין בלשון
75 הקדש, אבל אם כתובים בכל לשון, אין מצילין, משום שלא ניתנו
76 לקרות בהן, ואפילו הכי גניזה פשוט – ואפילו שאין מצילין בשבת הם
77 צריכים גניזה ביום חול, ופירוש המשנה הוא, ואף על פי שכתובין
78 בכל לשון ואין מצילין אותן בשבת מפני הדליקה, טעונים גניזה ביום
79 חול.

80 רב חסדא מתרץ לטעמיה, בין שקורין בהן, היינו נביאים, ובין
81 שאין קורין בהן, היינו כתובים, אף על פי שכתובין בכל לשון נמי
82 ו–גם) מצילין, וכשיטתו, שמצילים את כתבי הקודש הכתובים בכל
83 לשון, ועל הקושיא אם מצילים בשבת מה החידוש שצריכים גניזה
84 בחול, יבאר רב חסדא דהכי קאמר – כך כוונת המשנה, ומקם שילקו
85 – ותרקבון מאבילת התולעים גם טעונין גניזה, דהיינו, החידוש הוא
86 שאף שבלו טעונים גניזה.

87 הגמרא מקשה על רב הונא: מיתבי, שנינו בברייתא, היו כתובים
88 תרגום וכל לשון מצילין אותן מפני הדליקה. תיובתא דרב הונא
89 שאומר שאם כתובים בכל לשון אין מצילין. מתרצת הגמרא: אמר
90 לה רב הונא, האי תנא סבר כתבי הקודש הכתובים בכל לשון ניתנו
91 לקרות בהן, ולפיכך מצילים אותם, ואילו מה שאמרתי שאין
92 מצילים, הוא רק לשיטת התנא הסובר שלא ניתנו לקרות בהם.

93 הגמרא מקשה קושיא נוספת על רב הונא: תא שמע, היו כתובין
94 גיפטי או מדי או עיבדית ו–כתב של עבר הנהר, או עילמית או
95 יוונית, אף על פי שלא ניתנו לקרות בהן, מצילין אותן מפני
96 הדליקה. הרי שאף לפי מי שסובר שכתבי הקודש הכתובים בכל לשון
97 לא ניתנו לקרוא בהם, מצילים אותם מפני הדליקה. תיובתא דרב
98 הונא.

99 רב הונא מתרץ שנחלקו בזה תנאים: אמר לה רב הונא, תנאי היא
100 – יש מחלוקת תנאים בדיון זה אם מצילים כשהם כתובים בכל לשון,
101 דתנאי, היו כתובין תרגום ויכול לשון מצילין אותן מפני הדליקה.
102 רבי יוסף אומר אין מצילין אותן מפני הדליקה.

103 רבי יוסי מביא ראיה לדבריו: אמר רבי יוסי, מעשה באבא חלפתא,
104 שהלך אצל רבן גמליאל בריבי ו–אדם גדול) למבריא, ומצאו שהיה
105 יושב על שלחנו של (יוחנן תנזוה), ובקרו ספר איוב שכתוב תרגום
106 והוא קורא בו, אמר לו אבא חלפתא, זכור אני ברבן גמליאל הזקן
107 אבי אביך, שהיה עומד על גבי מעלה ו–מדרגה) בחר הפית,
108 והביאו לפניו ספר איוב שכתוב תרגום, ואמר לפניו ששקעה תחת
109 הנדבך ו–שורת אבני הבנין, אף הוא רבן גמליאל בריבי צוה עליו
110 ויגזו את ספר איוב שכתוב תרגום. הרי שכתבי הקודש הכתובים
111 תרגום לא ניתנו לקרות בהם, ואם כן אין מצילים אותם.

המשך ביאור למס' שבת ליום קודש עמ' א

1 הברייתא מביאה דיעה חולקת: רבי יוסי ברבי יהודה אומר, רבן
2 גמליאל הזקן לא הניח את ספר איוב תרגום תחת אבני הבנין, אלא
3 עריבה [קערה] של טיט כפו עליו. אמר רבי, שתי תשובות בדבר
4 לדחות את דברי רבי יוסי ברבי יהודה, תדא – אחד, וכי טיט בזה
5 הבית מנין, הרי היו בונים את הר הבית בחול וסיד מעורבים, ולא

בטיט שזה עפר ומים. ועוד, וכי מותר לאבדן ביד, אלא מניחן
7 במקום התורפה [גלוי ומופקר] והן מרקיבין מאליהן.
8 הגמרא מבררת אלו תנאים נחלקו במחלוקת של רב הונא ורב חסדא:
9 מאן תנאי – מי הם התנאים שרב הונא אמר לעיל שנחלקו האם
10 מצילין כתבי הקודש שכתובים בכל לשון.

הגמרא: **אמר רב אשי, ברתנא** – כפי ששינוי בברייתא, **אין** חילוק
בין ספרים למגילה – (מגילת אסתר) **אלא שהספרים נכתבים בכל**
לשון, ומגילה עד שתתא כתובה אשורית – (לשון הקודש) **על**
הספר – (קלף) **ובדיו**. מכך שהברייתא שונה שהחילוק בין ספרים
למגילה הוא שמגילה נכתבת רק בדיו, משמע שספרים נכתבים אף
בסם ובסיקרא, ואם כן ודאי שמצילין, שכן אם מותר לכתוב כך ניתנו
אף לקרות בהם.
הגמרא מבררת האם מותר להציל ספר תורה שנמחק: **בעא מיניה**
רב הונא בר חלוב – (שם אדם) **מרב נחמן, ספר תורה שנמחק או**
בלה, שאין בו ללכת מכל הספר תורה שמונים וחמש אותיות, בגון
פרשת ויהי בנסוע הארון (במדבר י לה-לו), **שיש בה שמונים וחמש**
אותיות, ועל כן זהו שיעור לספר תורה שנמחק או בלה להיות עומד
בקדושתו, שיהיה בנסוע הוא ספר תורה לעצמו, **מצילין אותה מפני**
הדליקה או אין מצילין.
רב נחמן שואל את רב הונא בר חלוב, מדוע הוא מסתפק אם מצילים
דווקא על ספר תורה שנמחק, ולא על פרשת ויהי בנסוע הארון?
עצמה שחסרה בה אות אחת: **אמר ליה רב נחמן, ותיבעי לך** –
ותסתפק לגבי **פרשת ויהי בנסוע הארון גופה** – (עצמה), אם נכתבה
לבדה וחסרה בה אות אחת האם מותר להצילה. השיב לו רב הונא:
היבא דקסר – במקרה שחסר בפרשת ויהי בנסוע, לא קמבעיא לי
– אין לי ספק שמותר להצילה, דכיון דאית ביה – (שיש בה) **הזכרות,**
אף על גב דלית ביה – (שאין בה) **שמונים וחמש אותיות מצילין, כי**
קא מיבעיא לי – הספק שלי הוא, **ספר תורה שאין בו ללכת שמונים**
וחמש אותיות ואין בו גם הזכרות, מאי – האם מותר להצילו או לא.
אמר ליה רב נחמן, אין מצילין.
רב הונא בר חלוב מקשה על רב נחמן: **איתיביה רב הונא בר חלוב**
לרב נחמן, שנינו בברייתא, תרגום שכתבו מקרא – תיבות הכתובות
בתורה ובנביאים בלשון ארמי שכתבן בלשון הקודש, **ומקרא שכתבו**
תרגום – תיבות הכתובות בלשון הקודש שכתבן בלשון ארמי, **וכתב**
עברית – כתב של עבר הנחר שיש בו אותיות גדולות ואינו דומה
לכתב אשורית, **מצילין מפני הדליקה, ואין צריך לומר שמצילים**
תרגום שבעצורא ושבעניאל ושפתורה, שכתבו תרגום כהלכתו.
מבאר הגמרא את קושייתו: **תרגום שפתורה מאי ניהו** – מה הוא,
הרי הוא מה שכתוב בתורה (בראשית לא מז) **יגר שהדוהא** שהוא כתוב
בתורה בלשון תרגום. ומבואר בברייתא שמצילים ספר תורה אף
שכתוב בו רק **יגר שהדוהא**, ואף על גב דלית בה שמונים וחמש
אותיות, וקשה על רב נחמן שאומר שאין מצילים ספר תורה שאין בו
שמונים וחמש אותיות.
מתרצת הגמרא: **כי תנא ההיא** – מה ששונה הברייתא שמצילים
תרגום של תורה, היינו להשלים למנן האותיות, שיש בו שמונים
וחמש אותיות יחד עם התרגום, והתרגום מצטרף להשלים.
הגמרא מסתפקת האם מצילים רק כאשר השמונים וחמש אותיות
כתובות יחד או אף אם הם מפוזרות: **איבעיא להו, הני** – (אלו)
שמונים וחמש אותיות שמותר להציל מן הדליקה, האם דווקא
כאשר הן מבוטאות במקום אחד מותר להציל, או שמצילים אפילו
אם הן מפוזרות. **רב הונא אמר, מצילין רק אם הן מבוטאות.** **רב**
חסדא אמר, מצילין אפילו מפוזרות.
הגמרא מקשה על רב הונא: **מיתיבי, שנינו בברייתא, ספר תורה**
שבלה אם יש בו ללכת מכל הספר תורה שמונים וחמש אותיות,
בגון פרשת ויהי בנסוע הארון, מצילין, ואם לאו אין מצילין. ומכך
שהברייתא שונה, אם יש בו ללכת, משמע שאף אם הן מפוזרות
וצריכים ללקטן מצילים, וזו תיובתא דרב הונא – פירכא על רב הונא
שאמר שמצילים דווקא מבוטאות.
רב חסדא מתיר את הקושיא על רב הונא: **תרגמה** – העמיד וביאר
רב חסדא את הברייתא אליבא דרב הונא – לפי רב הונא ובשיטתו,
מה שהברייתא אומרת שמצילים אף אם הן מפוזרות, הכוונה היא
בתיבות מפוזרות, תיבה כאן ותיבה שם, אבל התיבה היא שלמה
שיש בה את כל האותיות, ומצריפים למנן השמונים וחמש אותיות

אלימא – אם נאמר, שהתנאים שנחלקו במחלוקת רב הונא ורב
חסדא, הם תנא קמא דרבי יוסי, שתנא קמא סובר שכתבי
הקודש הכתובים בכל לשון מצילין אותם מפני הדליקה, כרב חסדא,
ורבי יוסי סובר שאין מצילין אותם, כפי שסובר רב הונא, **ודילמא**
בהא קמיפלגי – ואולי תנא קמא ורבי יוסי נחלקו במחלוקת אחרת,
שמן – תנא קמא סבר, שכתבי הקודש הכתובים בכל לשון ניתנו
לקרות בהן, ולפיכך מצילין אותם, ומר – ורבי יוסי סבר, לא ניתנו
לקרות בהן ולפיכך אין מצילין אותם. ואם כן תנא קמא שאומר
שכתבי הקודש הכתובים בכל לשון מצילין, הוא משום שסובר
שניתנו לקרות בהם, ואילו רב חסדא סובר שמצילים אף אם לא ניתנו
לקרות בהם, ואם כן אין תנא שסובר כדעת רב חסדא שאף אם לא
ניתנו לקרות בהם בכל זאת מצילים אותם.
הגמרא מבארת מי הם התנאים שנחלקו במחלוקת רב הונא ורב
חסדא: **אלא התנאים שנחלקו במחלוקת רב הונא ורב חסדא, הם רבי**
יוסי שסובר שאם היו כתובים בכל לשון אין מצילין אותם, כשיטת
רב הונא, ותנא גיפטיית – והתנא של הברייתא לעיל (ע"א) ששונה,
היו כתובין גיפטיית אף על פי שלא ניתנו לקרות בהן מצילין אותן
מפני הדליקה, הוא כשיטת רב חסדא.
הגמרא מביאה ברייתא שיש דברים שאין מצילים מפני הדליקה: **תנו**
רבנן בברייתא (תוספתא פ"ד ה"א), **הברכות שתקנו חכמים, כגון תפילת**
שמונה עשרה ושאר ברכות, והקמיעין – כתב שכותבים לרפואה, **אף**
על פי שיש בהן אותיות של שם, ומעניינות הרבה שפתורה –
ופסוקים מפרשיות התורה שהיו כותבים בקמיעין ללחש, אין מצילין
אותן מפני הדליקה, אלא אם נפלה דליקה בשבת נשרפים במקומן
[הן ואזכרתיהן], מכאן אמרו, בותבי ברכות בשורפי תורה,
שהרי לא יצילם בשבת, וגורם לכך שיששרפו.
מעשה באחד שהיה בותב ברכות בצידן, באו והודיעו את רבי
ישמעאל, והלך רבי ישמעאל לבדקן אם אמת הדבר שכותב
ברכות, בשעה רבי ישמעאל עולה בסולם, הרגיש בו אותו אדם,
נמל מומים – (קבוצות קונטרסים) **של ברכות ושקען בספל של מים**
כדי שימחקו ולא יראה רבי ישמעאל שכתב ברכות, ובקשון היה
אמר לו רבי ישמעאל, גדול עונש האחרון על כך שאיבדו בידים,
מן העונש הראשון על שכתב ברכות, שאף שגורם שיששרפו אם
טיפול דליקה בשבת, אינו ודאי שיששרפו.
הגמרא מבררת האם מותר להציל כתבי הקודש שאינם כתובים בדיו
אלא בצבע אחר: **בעא מיניה** – (שאל) **ריש גלותא מרבה בר רב**
הונא, כתבי הקודש שלא היו כתובים בדיו, אלא היו בתיבין בסם –
בצבע צהוב, וקסיקרא – בצבע אדום, **בקומום** – בשרף אילן,
ובקנקנתום – בסם שצובעים בו מנעלים שחורים, והיו כתובים בלשון
הקדש, מצילין אותן מפני הדליקה או אין מצילין.
הריש גלותא מבאר את הספק: תיבעי – יש להסתפק בזה **למאן**
דאמר – לרב חסדא שכתב שכתבי הקודש הכתובים בכל לשון
מצילין, תיבעי למאן דאמר – ויש להסתפק בזה לרב הונא שסובר
שכתבי הקודש הכתובים בכל לשון אין מצילין. **תיבעי למאן דאמר**
אין מצילין, הני מילי – דין זה שאין מצילים, נאמר רק **היבא דתיבי**
– במקרה שכתובים תרגום ובכל לשון, אבל **הבא** – (כאן) **דתיבי**
בלשון הקדש, אף שאין זה כתוב בדיו מצילין, או דילמא – ואפשר
לומר להפך, **אפילו למאן דאמר שכתבי הקודש הכתובים בכל לשון**
מצילין, הני מילי היבא דתיבי כדיו – דין זה שמצילים נאמר רק
באופן שהם כתובים בדיו, **דמיניי** – שמתקיים לזמן רב, לפיכך
מצילים, אבל **הבא** שכתוב בסם ובסיקרא, **כיון דלא מיניי** – שאין
זה מתקיים בדיו, לא מצילים. **אמר ליה רבה בר רב הונא, אין**
מצילין.
הריש גלותא מקשה על רבה בר רב הונא: והא רב המנונא תנא –
שנה ברייתא שמצילין את כתבי הקודש הכתובים שלא בדיו. אמר
ליה רבה בר רב הונא, אי תנא – אם כתוב כך בפירוש בברייתא,
תנא – נלך אחרי הברייתא וחזור אני בי.
שואלת הגמרא: **מאי תנא** – היכן היא הברייתא שמצילין. משיבה

המשך ביאור למס' שבת ליום שבת קודש עמ' ב

1 רק תיבות שלימות, ולא אותיות שאינן מצטרפות לתיבה שלימה, ורב
2 הונא אמר שאין מצילים דווקא כאשר האותיות מפוזרות, ואינן
3 מצטרפות לתיבה שלימה.
4 הגמרא מביאה ברייתא בענין פרשת ויהי בנסוע: הָנֵנוּ רִבָּנָן בברייתא,

נאמר בתורה (במדבר י לה) 'וַיְהִי בְּנִסּוֹעַ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, פְּרָשָׁה זֹאת
עָשָׂה לָּהּ הַקָּדוֹשׁ פָּרוֹךְ הוּא סִימָנִיּוֹת מְלַמֵּעַלָּהּ וּלְמַטָּה, דהיינו
בתחילתה ובסופה, כדי להבדיל לה מן הסמוכות לה, לוֹמַר